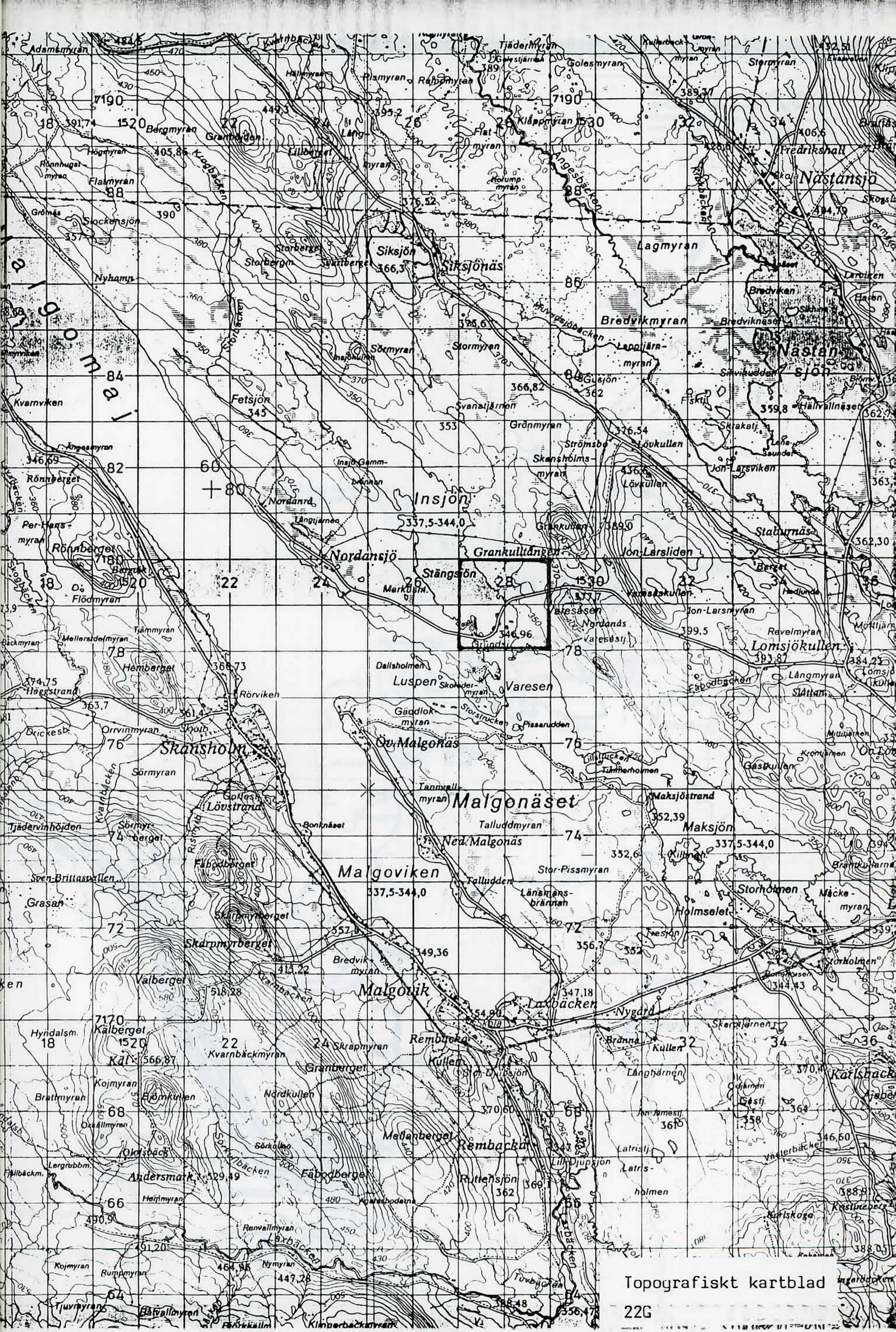

RAPPORT ÖVER ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING 1978 AV BOPLATS och
STENSÄTTNING, RAÄ 233 Vilhelmina socken och kommun,
Västerbottens län

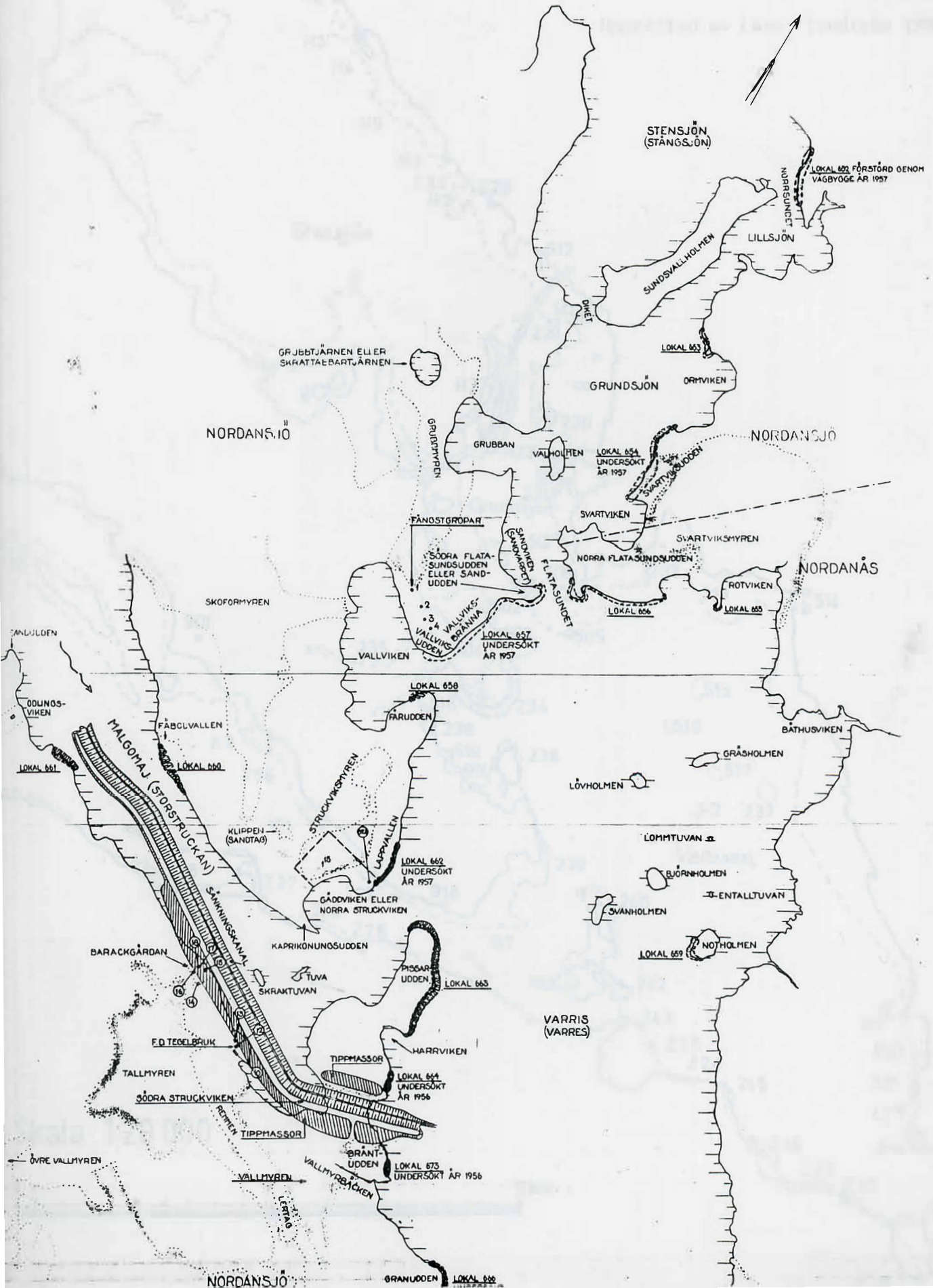
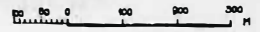
Berit Andersson
Västerbottens Museum
2024

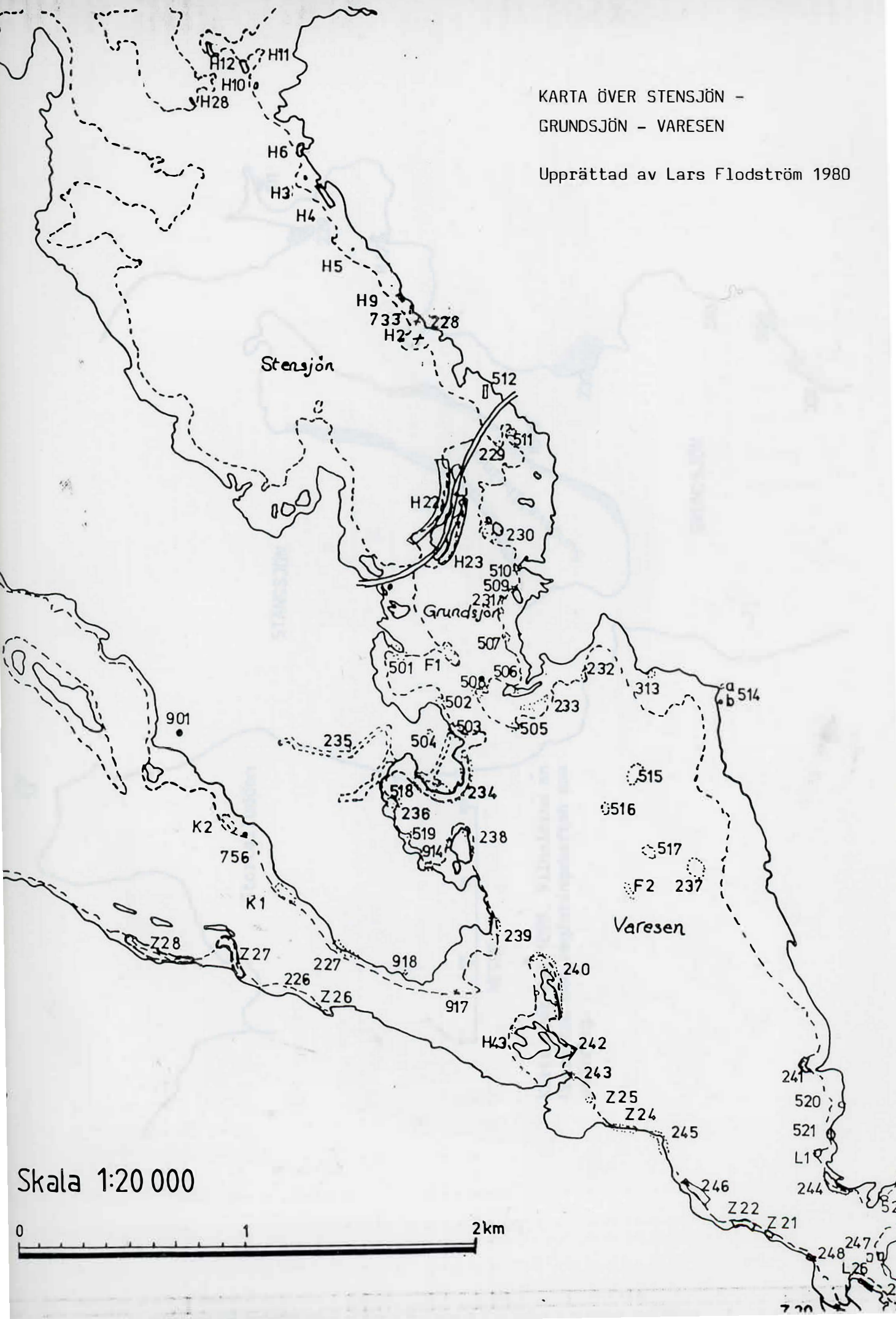

RIKSANTIKVARIÄMBETETS KARTA ÖVER FYND-
LOKALER OCH FÄNGSTGRÖDAR VID VARRIS-
GRUNDSJÖN - STENSJÖN, MALGOMAJ, VILHEL-
MINA SÄL, LAPPLAND. RITAD EFTER KUNGL.
VATTENFALLSSTYRELSENS MARKSKADEKARTA.

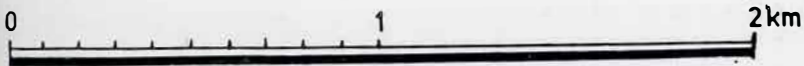

KARTA ÖVER STENSJÖN -
GRUNDSJÖN - VARESEN

Upprättad av Lars Flodström 1980

Skala 1:20 000

BAKGRUND

I samband med uppordningsarbete har rapportmanus till en arkeologisk undersökning av forn lämning RAÄ nr Vilhelmina 233 påträffats. Vissa administrativa uppgifter saknas, men det som finns i manuset har införts i föreliggande rapport.

INLEDNING

Inom ramen för det av Västerbottens Museum ledda projektet "Arkeologiska undersökningar vid reglerade sjöar och vattendrag i Västerbottens län" undersöktes en stenåldersboplats vid Vojmsjöns södra del i Vilhelmina socken.

Undersökningen har helt finansierats av Arbetsmarknadsstyrelsen förutom projektledning och administration som bestridits av Västerbottens Museum.

LÄGESANGIVELSER

Stenåldersboplatsen är belägen på det som i dag är en mindre holme men som tidigare var en udde mellan dåvarande Grundsjön och Varesen, Nordanås 1:3 (Raä 233).

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR OCH FYND

Området omkring södra Malgomaj och dess utlopp tillhör inre Norrlands mest fyndrika. Särskilt Varris stränder visar sig ha varit fördelaktig för bosättning med jakt- och fångstekonomi, vilket illustreras med den täta förekomsten av boplatser. Här finns lämningar ifrån såväl sten- som järnålder och samisk kultur.

1954 inventerades Malgomajs dämningssområde vid bl a Varris, Grundsjön, Stensjön, Insjön och Maksjön varvid 34 boplatser och flera fångsgropsystem påträffades. En undersökning av den närbelägna raä 511 gjordes 1977 av Lars Flodström. Andra undersökningar har omfattat raä 234b, raä 235 samt raä 503 och raä 518b.

Inför regleringen har Riksantikvarieämbetet utfört en inventering och påträffade då föremål av tuffit och kvartsit, 3 skrapor och 14 avslag. Lokalen benämndes då 656.

MÅLSÄTTNING

Övergripande målsättning för projektet har formulerats i ett program vilket sammanfattningsvis uppställts i följande punkter:

- fastställande av vilka faktorer som mildrar och ökar regleringars skadeverkningar på fornlämningar samt undersökning av regleringars inverkan på kunskapen om fornlämningsbeståndet.
- fastställande av tidsindikerande faktorer på boplatsmaterial och anläggningar främst underbyggt av C14-dateringar.
- undersökningar av faktorer som står i relation till befolkningsmängd och fördelning.
- undersökning av de aktuella sjösystemens naturliga resurser samt resursutvinningen i förhistoriskt perspektiv.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Grävningen genomfördes enl slutredovisningsblankett både 1977 och 1978 av Åsa Lundberg och Lars-Göran Spång med anledning av erosionshot.

Undersökta objekt: Boplats, stensättning

Undersökt yta: 9 + 12 m²

Grovarbetstid 120 + 120 tim

Antal registrerade anläggningar (enl slutredov blankett): 7

TOPOGRAFISK BESKRIVNING

Boplatsen ligger på södra sidan av en låg moränudde i grunt sund. På grund av sjöregleringen består platsen idag av en holme där stränderna har svåra erosionsskador.

BOPLATSBESKRIVNING

Boplatsen sträcker sig 180 m längs stranden. Inom boplatsen finns ställvis rikligt med skärvsten och däremellan mera måttligt. Längs den ca 100 m långa, västra delen, finns ca 5 bevarade härdar, ett tio-tal skärvstenskoncentrationer samt skärvstens-strängar. Härdarna är 1 - 1,5 m i diameter och intill 0,15 m höga. Längs hela boplatsen förekommer slagen kvarts. Markytan är genom dämningen nästan helt vegetationsfri, med ställvis kvarvarande stubbar och rotsystem.

FÄLTMETOD

Utgrävningen utfördes för hand med grävslev och materialet sållades genom 3 mm sållduk. Ett koordinatsystem lades ut på platsen. Över området utlades provgropar på 1 m². Endast stensättningen undersöktes.

RESULTAT

Vid undersökningen påträffades, enligt återfunnen ritning, en stensättning. Stensättningen var närmast oval 3 x 2 m ((Ö-V) av 0,3 - 0,4 m stora stenar. Vid undersökningen insamlades 2 kolprov, men inget verkar ha analyserats. Delvis under stenarna påträffades tre mindre träbitar vilka tillvaratogs. Stensättningen överlagrade en boplats, men inga indikationer på gravsättning framkom. Längs den eroderade stranden påträffades, enligt ritning, två fragment av yxor (F5) samt två pilspetsar (F3 & 9). Dessa saknas i den fyndlista som är införd i databasen SOFIE på inv. nr 15 281 som kommer från RAÄ nr Vilhelmina 233. Där finns 14 fyndposter med 8 skrapor, 1 spetsförarbete, 2 skärvor asbestkeramik samt avslag av kvartsit. Ev. härrör dessa fynd från 1977 års undersökning.

Foto av stensättningen

LISTA PROVER

- K1 I östra delen av stensättningen, ca 6 cm djupt, ej klart övertorvad del av anläggningen.
- K2 I västra delen av stensättningen, ca 8 cm djupt, i blekjordslagret
- K3 På 3 cm djup ytligt i anläggningen, översandat.

Träprov 1, 2, 3 består av bevarade träbitar delvis under de lagda stenarna.

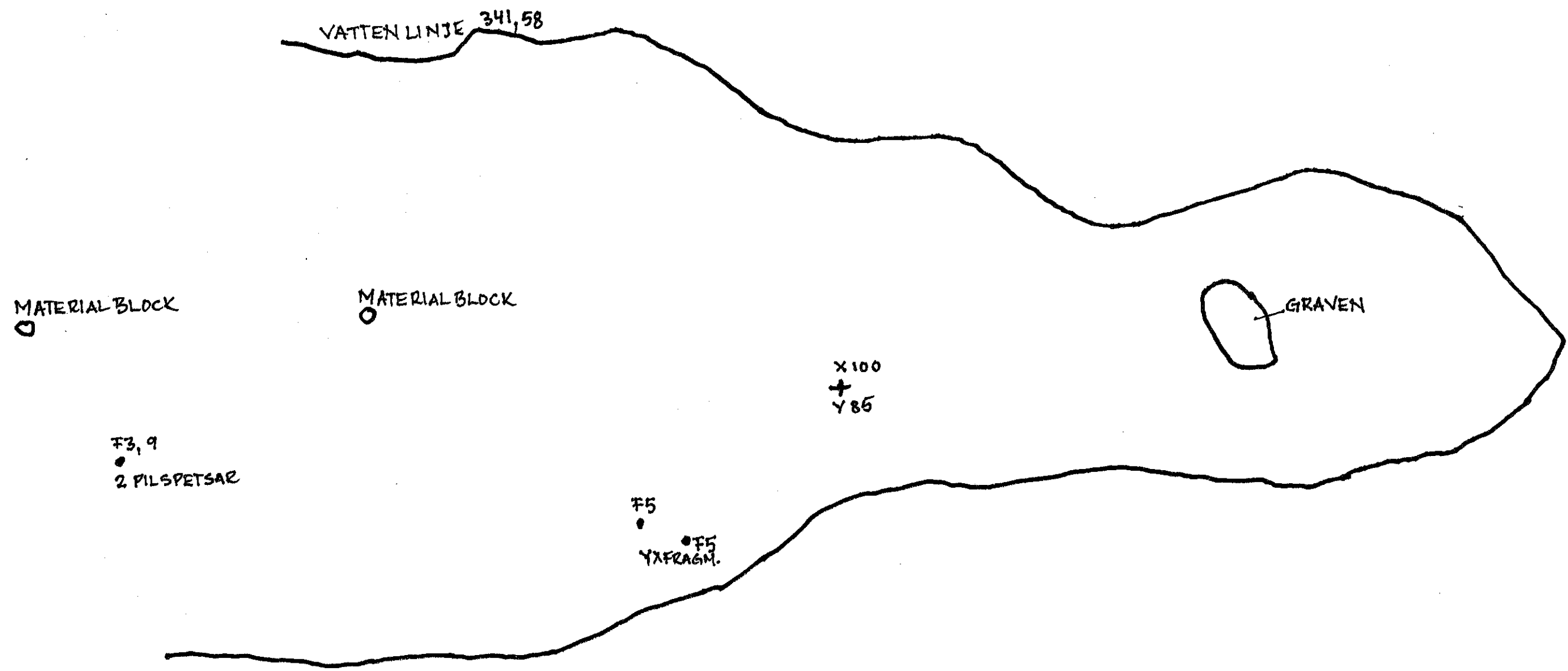
Jordprov togs direkt under en av de större stenarna i stensättningen

X110,5 / Y292   30 liter

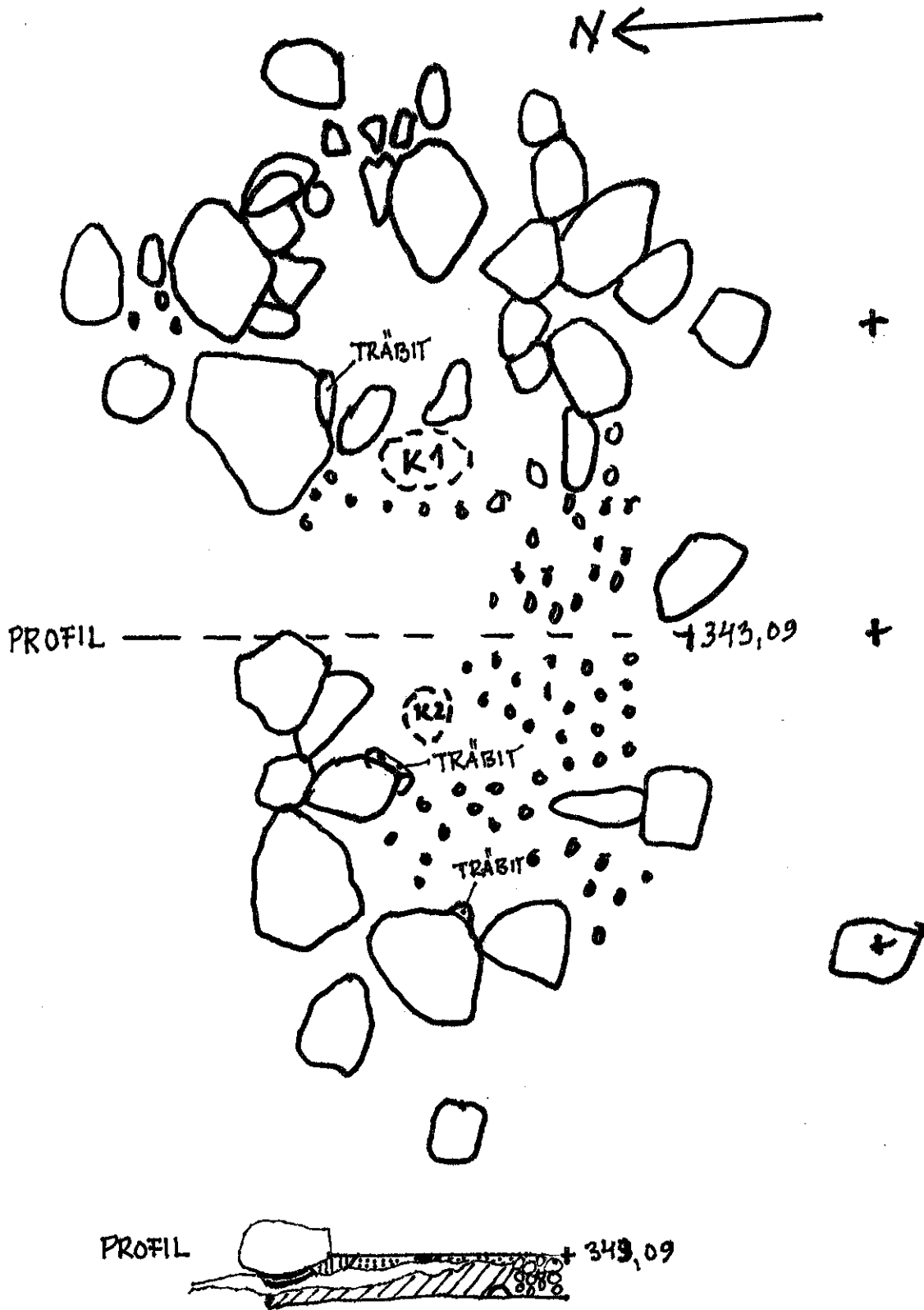
X136 / Y 285   120 liter

Inv. nr	subnummer	Anmärkning	Sakord	Benämning	Antal	Material	Längd (mm)	Bredd (mm)	Höjd (mm)	Vikt (g)	Ark ålder	RAÄ-nummer	Fornlämningstyp	Socken	Ort	Fastighet
15281	1		Skrapa		1	Kvartsit	77	41	13	52		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	2		Skrapa		1	Kvartsit	43	34	19	31		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	3	Skärvor av asbestkeramik som passar ihop.	Keramikföremål	Asbestkeramik	2	Asbestkeramik				7	Bronsålder	233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	4		Avslag		1	Kvartsit	56	41	7	11		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	5		Avslag		1	Kvartsit	49	30	7	9		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	6		Avslag		1	Kvartsit	55	39	8	16		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	7		Avslag		1	Kvartsit	54	24	7	7		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	8		Skrapa		1	Kvartsit	67	59	39	138		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	9		Skrapa		1	Kvartsit	68	41	19	50		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	10	Lösfynd av förarbete till flathuggen spets med urnupen bas.	Spets	Spetsförarbete	1	Kvartsit	46	26	6	10	Bronsålder	233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	11		Skrapa		1	Kvartsit	38	34	21	23		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	12		Skrapa		1	Kvartsit	68	41	15	42		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	13		Skrapa		1	Kvartsit	34	27	13	10		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3
15281	14		Skrapa		1	Kvartsit	51	45	12	35		233	Boplats	Vilhelmina	Varris	Nordanås 1:3

ARKEOLOGISKA UNDERSÖKNINGAR

Ansvarig institution: Västerbottens museum

Landskap: La Socken: Vilhelmina Fastighet: Nordånås 1:3

Fornlämning nr: 233

Undersökt år: 1978 (1977)

Totalundersökning/delundersökning (stryk det ej tillämpliga):

Undersökningen utförd av: Åsa Lundberg

Undersökningsobjektets art: (gravfält, boplats etc) stensättning

Anledning till undersökningen: Erosionshotad på grund av sjöreglering, projektet " Ark. undersökningar vid reglerade sjöar och vattendrag i Västerbottens län".

Yta: (endast undersökt yta) 9 m²

Grovarbetstid: 120 tim

Maskintid: —

Antal registrerade anläggningar (synliga före undersökningen): 6 (+ härdrester)

Antal framkomna anläggningar: 7

Sammanfattning av undersökningsresultatet: Stensättningen närmast oval i Ö-V riktn. bestående av 0,3 - 0,4 m st stenar. Trärester under stenarna samt jordprov tillvaratogs.

Fynd: —

Datering:

Publicerat i:

ARKEOLOGISKA UNDERSÖKNINGAR

Ansvarig institution: Västerbottens museum/Anders Huggert

Landskap: Lappland   Socken: Vilhelmina   Fastighet: Nordanås 1:3

Fornlämning nr: 233

Undersökt år: 1977.

~~Totalundersökning~~/delundersökning (stryk det ej tillämpliga):

Undersökningen utförd av: Lars Göran Spång

Undersökningsobjektets art: (gravfält, boplatz etc) Stensättning, boplatz.

Anledning till undersökningen: Errosionsskada. Projektet: Arkeologiska undersökningar vid reglerade sjöar och vattendrag i Västerbottens län.

Yta: (endast undersökt yta) 12 m²

Grovarbetstid: 120

Maskintid: -

Antal registrerade anläggningar (synliga före undersökningen): 6

Antal framkomna anläggningar: 6

Sammanfattning av undersökningsresultatet: Stensättningen överlagrade boplatzslager, inga indikationer på gravsättning.

Fynd: slipad yxa, skifferspets, kvartsitspets.

Datering: stenålder (stensättningen odaterad)

Publicerat i: